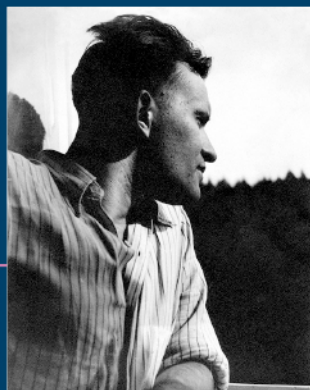

Otakar Bleha

Endokrinolog vzpomíná

TRITON

TRITON
Praha / Kroměříž

Otakar Bleha

Endokrinolog vzpomíná

Publikace vyšla za laskavého přispění společnosti

BERLIN-CHEMIE
MENARINI

Otakar Bleha

Endokrinolog vzpomíná

Stanislav Juhaňák – TRITON

Otakar Bleha
Endokrinolog vzpomíná

Tato kniha ani žádná její část nesmí být kopírována, rozmnožována a ani jinak šířena bez písemného souhlasu vydavatele.

Fotografie jsou z rodinného archivu.

Copyright © Anna Čecháková – heirs 2015

© Stanislav Juhaňák – TRITON, 2015

Cover © Renata Brtnická, 2015

Vydal Stanislav Juhaňák – TRITON,

Vykáňská 5, 100 00 Praha 10,

www.tridistri.cz

ISBN 978-80-7387-884-9

Obsah

Předmluva

Nezapomenutelné vzpomínky

na Otakara a Bohunku Blehovy (Jaroslav Blahoš) 11

1. kapitola

Dětství	15
Přelouč	16
Nejranější vzpomínky	19
Pardubice	24
Troja	26
Cesta do školy	32
Říčky	36
Kamarádi	38
Příhody a události z let 1922–1928	39

2. kapitola

Gymnaziální léta	45
Nižší gymnázium	46
Vápenný Podol	51
Krutá zima 1928–1929	55
Odchody ledu	56
Světová krize	58
Výlet do Krušných hor	60
Pes Lord	61
Vyšší gymnázium	63

3. kapitola

Lékařská fakulta	79
Ročník 1935–1936, I. a II. semestr	80
Hnátnice	82
Ročník 1936–1937, III. a IV. semestr	84
Ročník 1937–1938, V. a VI. semestr	86
Neúplný IX. semestr	97

4. kapitola	
První lékařské zkušenosti	101
Vráž	102
Slovensko	110
Chotěboř	115
5. kapitola	
Po válce	123
Nové začátky	124
Vojna	129
Zpátky na klinice	133
Rodina	136
Planá	141
Auto a chalupa	144
6. kapitola	
Největší dobrodružství	149
Před odjezdem na oceán	150
Odjezd na loď	152
Cesta do Kielu	162
Kiel	166
Plavba, říjen–listopad 1954	168
Na lodi, prosinec 1954	185
Cesta pokračuje, leden 1955	197
Zpátky do Evropy, únor 1955	210
Na skok doma	220
7. kapitola	
Druhá plavba	221
Opět na lodi	222
Nové zážitky, duben 1955	223
Život na lodi, květen 1955	233
Neznámá exotika, červen 1955	240
Loučení s mořem, červenec 1955	244
8. kapitola	
Doma i za hranicemi	251
Po návratu z lodi	252

Berlín	.253
Polsko	.256
Kodaň	.258
Moskva	.263
Sofie	.266
1962–1963	.267
Londýn	.270
Zpátky na klinice	.280
9. kapitola	
S Bohunkou v Asii	.283
Irák	.284
Nejdelší výlet – Bagdád	.297
Pouť Asii a Evropou	.308
Návrat domů	.328
10. kapitola	
Neutuchající vášně pro cestování	.331
Moskva	.332
Normalizace	.336
Přes celou Evropu	.337
Práce	.345
11. kapitola	
Rodina	.349
Vnuci	.350
Odjezd na Slovensko	.355
Střední Asie	.358
Berlín	.361
Pozvání do Švýcarska	.364
Konec osmdesátých let	.366
Skotsko	.372
Devadesátá léta	.377
Slovo závěrem	
Má vzpomínka na docenta Blehu (Zdeňka Límanová)	.379

Předmluva

Nezapomenutelné vzpomínky na Otakara a Bohunku Blehovy

Jaroslav Blahoš

Pana docenta Otakara Blehu jsem poznal ještě jako medik. Chodil jsem na jeho přednášky o štítné žláze ve zdraví a nemoci na 3. Charvátovu kliniku 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Četl jsem se zájmem i jeho práce publikované v tuzemských lékařských časopisech. Tyto zkušenosti patří k prvním zážitkům, které podnítily můj zájem o endokrinologii.

Jednou jsem požádal pana profesora Charváta o souhlas nahrát jeho přednášku na téma *Kam spěje endokrinologie* na magnetofon. Poté jsem ho několikrát navštívil a vždy mě mile přijal.

V té době jsem byl zaměstnán ve Výzkumném ústavu endokrinologickém docenta Šilinka. Brzy jsem působil ve vlastní ordinaci, kam přicházeli nemocní většinou s poruchami štítné žlázy. O svých prvních zkušenostech jsem vyprávěl panu profesorovi, který mi poradil, abych se seznámil s nejvýznamnějším tyreologem té doby, panem docentem Blehou. „Když se vám endokrinologie tak zamlouvá, mohl byste se kromě získaných zkušeností pokusit napsat s panem docentem knihu,“ navrhl při té příležitosti. Nápad, který mi profesor vnukl, jsem panu docentovi předložil až po čase, když jsem jej lépe poznal.

Práce na publikaci nebyla jednoduchá. Pan docent byl klidšas a nepřipouštěl si nějaké stresující časové požadavky Zdravotnického nakladatelství. Své texty už jsem měl napsané, ovšem pan docent byl stále pozadu. Až mi jednou telefonovali z nakladatelství Avicenum s upozorněním, že pokud nedodáme texty včas, protáhne se vydání až do plánu na další rok. Vzpomínám si naprosto přesně, jak jsem okamžitě navštívil pana docenta v jeho pracovní komůrce v podkrovní budovy 3. interní kliniky. Vyslechl můj výhrušný vzkaz s naprostým klidem. Sledoval přitom zcela nezaujatě západ slunce a pravil: „Kolego, vidíte tu krásu zapadajícího slunce? Přesně tak to vypadalo, když jsme připlouvali lodí do Kantonu!“ Docent Bleha tam sloužil jako lodní lékař a ihned se pustil do vyprávění. Byl jsem jeho vzpomínkami doslova ohromen. Zapomněl jsem na výhrůžky nakladatelství a se zaujetím poslouchal pana docenta a jeho zážitky. Vzpomínal, jak ho kapitán sekýroval a jak musel provádět těžké práce, lézt po žebřících a nosit těžká břemena, což pro netrénovaného lékaře nebylo lehké. Prostě doktor–nedoktor, tam byl člen posádky a normální mariňák. Když viděl, jak mě jeho vyprávění zaujalo, vysvětlil mi, kde bydlí, a pozval mne do jejich vily nad Braníkem na kávu s tím, že při mé návštěvě vše podrobně probereme.

Podářilo se mi poněkud uklidnit i sympatické pracovnice v nakladatelství, a tak jsme začátkem roku 1979 rukopis dodali. Knihu jsme nazvali Endokrinologie. Pan docent napsal kapitoly Hypothalamo-hypofyzární systém, Štítná žláza, Růst a vývoj – endokrinní aspekty, Imunologie, Thymus a hormony, Epifýza, Endokrinní léčení rakoviny, Endokrinní žlázy a genetika, Obezita – metabolické a endokrinní aspekty. Ostatní kapitoly jsem napsal já.

Knihu recenzovali akademik Josef Charvát a prof. MUDr. Ota Gregor, DrSc. Vedoucí redaktorkou svazku byla sympatická paní Jarmila Krivaničová. Kniha o 472 stránkách vyšla ještě v roce 1979 (a stála 47 Kčs).

Sepisováním a vydáním knihy se utužila nejen naše spolupráce, ale i přátelství, a to jak s panem docentem, tak i s jeho

milou ženou, paní doc. Bohunkou Blehovou. Paní docentka Blehová byla známá odbornice na problematiku dědičných metabolických poruch v Praze. Těšil jsem se na návštěvy v jejich zahradě, na koláče s kávou a hlavně na mimořádně milé prostředí.

A tak pomalu dozrávala myšlenka doplnit nové poznatky i nové zkušenosti a napsat druhé vydání. První vydání bylo vyprodáno a potěšily nás i pochvalné komentáře. Druhé rozšířené vydání pak vyšlo v roce 1988 opět v Avicenu/ Zdravotnickém nakladatelství. Toto 2. vydání recenzoval prof. MUDr. Vratislav Schreiber, DrSc.

V roce 1988 jsem na pozvání japonského přítele prof. Yašimasa Šišiby přicestoval na jeho kliniku na tříměsíční letní stáž. Klinikou jsem již znal ze svých dvou předchozích studijních pobytů v Japonsku. Tam i zpět jsem vždy letěl letadlem přes Moskvu, z Moskvy do Chabarovsku na Dálném východě, vlakem do Nachodky a lodí do Jokohamy (předměstí Tokia). Cesta byla takto nejlevnější. Přístav v Jokohamě jsem tedy už dobře znal, přesto bylo pokaždé obtížné se orientovat v davu příjezdějících a odjíždějících. Přece jenom jde o jeden z největších přístavů Japonska. Když jsem čekal koncem července roku 1988 v dlouhé frontě spousty lidí na nalodění, náhle mě někdo plácl po rameni a zvolal: „Člověče, co tu děláte?“ Po prvním úleku jsem zjistil, že to je Bohunka Blehová. „Snad taky nečekáte na loď do Prahy?“ Toto kuriózní setkání prezentovala asi tak, jako bychom se náhodou setkali v Počernicích a čekala nás chvilková cesta do centra hlavního města. Setkání to bylo radostné a cesta nám utekla rychleji.

Nikdy na rodinu Blehových nezapomenu. V mých vzpomínkových archiváliích patří k přátelům z nejbližších.

1. kapitola

Dětství

Přelouč

Narodil jsem se v Přelouči za panování císaře a krále Františka Josefa I., tedy v době, kdy vědy a umění vzkvétaly. To byla jakási oficiální formule, ale je třeba připustit, že v tomto období byl definitivně zažehnán hrozící zánik našeho národa a že jsme se zařadili mezi rozvinuté evropské státy. Jmenovaného panovníka jsem si ovšem moc neužil, zemřel dva měsíce po mém narození. Prožil jsem pak, stále ještě v Přelouči, celé dvouleté panování posledního císaře a krále Karla I. Krátce po mých druhých narozeninách rakouská říše, na rozdíl od tvrzení rakouské hymny, pominula a vznikla l. československá republika.

Přelouč je malé venkovské město v úrodném Polabí, které mělo (a možná ještě má) pověst legendárního Kocourkova. Maminka mi vyprávěla, že když se skupinou děvčat jezdily do odborné školy v Pardubicích, dobírali si je spolucestující mládenci: „Á, Přelouč, tady tahali radní toho vola na věž.“ Ale děvčata byla připravena a se slovy „Chcete ho vidět?“ jim podávala zrcátko.

Přelouč byla založena jako město ve 13. století, ale jako ves se připomíná již o století dříve. Kostel svatého Jakuba Většího, původně románský, je nyní, po přestavbě ze 14. století, převážně gotický. Stojí mimo náměstí u jeho severozápadního rohu. Jižní strana náměstí je lemována starými jednopatrovými domy se souvislým podloubím, severní a východní stranu zaujímají velké budovy školy a záložny z druhé poloviny 19. století. Střed města je vyvýšen nad labské údolí, při pohledu z vlaku tvoří budovy školy a záložny spolu s kostelem a parkem pěknou siluetu. Přinejmenším mně se vždy líbila a nikdy si ten pohled nenechám ujít. Z náměstí vycházejí dvě hlavní ulice, jedna, vedoucí na západ, směřovala kdysi k bráně pražské, druhá na východ, k bráně pardubické. Po branách už dávno není ani stopy, ale mohu osobně dosvědčit, že přinejmenším za posledních 80 let se náměstí a hlavní ulice nezměnily. Celkové uspořádání je stejné už po staletí.

Při nedávné návštěvě jsem zjistil, že na východ od náměstí zmizela kasárna, ve kterých byla ubytována jedna setnina pardubického jezdeckého pluku. Byla to nejmenší kasárna, která jsem kdy viděl.

Tím jsou vyčerpány pamětihodnosti města, až snad na památník bratranců Veverkových, vynálezců ruchadla, na místním hřbitově.

Ulice směřující z náměstí směrem k Praze se za mého mládí jmenovala Poděbradova třída. V ní se nachází můj rodný dům. Je dosti dlouhý, přízemní, za mého dětství tam byly tři obchody. První patřil mému dědečkovi a předtím pradědečkovi, pak tam bylo kamnářství pana Líbeneka a galanterní obchůdek slečen Brandejských. Na konci domu byla vrata, jimiž se vcházelo a vjíždělo do velkého dvora, který byl na protější straně uzavřen stájemi a stodolou.

Dům měl veliké půdní prostory, využívané zřejmě jako sklady. Stáje a stodola nenasvědčují, že se jednalo o dosti velké hospodářství. Ještě můj praděd Josef Vyleťal tu měl obchod, původně se smíšeným zbožím, ale s převahou železářství. Železným zbožím zásoboval i obchodníky a kováře v okolních vesnicích. Za pradědečka prospíval jak obchod, tak hospodářství, které patřilo rozsahem svých polností k největším v Přelouči. Ovšem jeho jediný syn, můj dědeček, neměl zřejmě chuť ani do obchodu, ani do zemědělství. Maminka to vysvětlovala tím, že všechno až do své smrti v roce 1918 řídil jeho otec a v té době bylo dědovi už 60 let. Mohla se na tom podílet i těžká plicní tuberkulóza jeho ženy, na kterou za několik let po válce zemřela. Za mé paměti děda ještě prodával železné zboží a pěstoval holuby. Vídal jsem ho sít na poli směsku, kterou je krmil, to byla jeho jediná zemědělská činnost.

Vyleťalovi byli spíše obchodníci. Babička, za svobodna Novotná, pocházela z velkého statku v Pohřebačce, která je nyní jistě pohlcena Hradcem Králové. Když jsem statek před léty viděl, byla před ním konečná stanice městského trolejbusu. Můj nejstarší předek, kterého jsem v Přelouči identifikoval, se jmenoval Václav Dítě a narodil se ještě

před Napoleonem v roce 1804. Jeho bratr Jan Dítě se narodil v roce 1818 a zemřel v roce 1892. Byl to zasloužilý měšťan, z jehož iniciativy vznikly velké budovy na náměstí, městský park a další. V parku je jeho busta od slavného sochaře té doby B. Schnircha. Ke vzniku busty se váže zajímavá historie. Když byla umístěna v parku, přišli si ji prohlédnout místní kritici a dohadovali se: „Je to pan správce?“ „Nebo to není on? Něco mu chybí!“ Až na to jeden přišel: „Chybí mu cvikr!“ A tak ho sochař musel přidělat. Václav Dítě měl dceru Augustinu, která byla dvakrát provdaná, poprvé za obchodníka Šoltu, jenž měl syna Václava, notáře v Hlinsku, a podruhé za obchodníka Josefa Vyleřala, mého pradědečka.

Můj otec, JUDr. Otakar Bleha, pocházel z Lhoty pod Přeloučí, kde byl jeho otec řídícím učitelem na dvoutrídce. Měl šest sourozenců. Vystudoval v Hradci Králové a v Praze. Před válkou praktikoval u okresního soudu v Přeloučí a byl advokátním koncipientem ve Slaném. Vojenskou službu odsloužil jako jednoroční dobrovolník u pevnostního dělostřelectva v Pule, což byl největší rakousko-uherský vojenský přístav. Do Puly byl povolán jako důstojnický čekatel na začátku války, prodělal ji pak na všech frontách kromě západní. Ve druhém roce války, roku 1915, uzavřel o dovolené sňatek s mojí maminkou. Soudě podle fotografií musím uznat, že jim to slušelo. Maminka mi vyprávěla, že chtěli mít co nejméně nápadnou svatbu, proto si domluvili velmi časný ranní termín. Přišli do prázdného kostela, ale během obřadu za sebou slyšeli vzrůstající šum. Když se obrátili, zjistili, že je kostel plný. O rok později, 1. října 1916, jsem se narodil. Byla prý neděle a právě vyzváněli na velkou mši. Byl jsem pak zřejmě středem pozornosti nejen své maminky, ale i její matky a sestry Gusty, přeloučského i lhoteckého dědy a zejména po prvních dva roky pradědečka Josefa Vyleřala, který sledoval rozvoj mých schopností a říkával: „To je pozoruhodné dítě.“ Všichni mi předpovídali pamětní desku na rodném domě, ale asi to zakřikli.

Nejranější vzpomínky

První dva roky svého života jsem prožil s maminkou u jejích rodičů v Přelouči, po skončení války jsme se přestěhovali do Pardubic. Z doby, kdy jsme bydleli v Přelouči, nemám pochopitelně žádné konkrétní vzpomínky. Do Přelouče jsme však později jezdili velmi často a trávili tam hodně času po první desetiletí mého života. Moje vzpomínky na Přelouč tvoří homogenní celek, ve kterém mohu jen velmi omezeně určovat dobu, z níž pocházejí. Domácí život se odehrával převážně v obývací kuchyni. Byla to dosti velká místnost, spojená dveřmi s dědovým obchodem a dalšími dveřmi s černou kuchyní. Černá kuchyně byla skutečně černá. Byla v ní naprostá tma, takže nevím, jak vypadala, protože jsme jí jen procházeli. Její přítomnost ukazuje na starobylost domu. Býval to prostor s ohništěm a komínem, díky němuž byla světnice zbavena kouře a jiných zplodin vaření na otevřeném ohni. Z toho důvodu se této místnosti říkávalo světlice. Matně si vzpomínám, jak mi vyprávěli, že se černá kuchyň používala, když bylo třeba vařit velké množství vody nebo potrawy pro domácnost, čeleď a zvířata. Černou kuchyní se prošlo do ústřední chodby, která začínala u dveří do krámu pana Líbeneka a končila dveřmi na dvůr. Po obou stranách chodby byly dveře do sklepů, vlevo do dědova, vpravo do sklepa slečen Brandejských. Na jejím konci, před východem na dvůr, respektive na dlážděné vyvýšené zápraží, byly vpravo dveře do bytu slečen Brandejských. Kuchyní a pokojem se prošlo do jejich krámků.

Nepamatuju se, zda byly na protější straně chodby dveře do Gustina nebo dědova pokoje. Dokonce si ani nevzpomínám, kde jsme spali. Asi v některém z pokojů příčného traktu, do kterého se muselo projít venkem po zápraží. Byl to zřejmě dodatečně přistavěný trakt navazující v pravém úhlu na hlavní křídlo budovy. Pod dveřmi na dvůr byl vysoký práh, na kterém jsem sedával a hrál jsem si tam. Pamatuji se, že jsem jednou dostal na hraní skleničku nebo hrníček s mincemi.

Byly to rakousko-uherské halěře a dvouhalěře, kterým se říkalo krejčary. Nepřekvapovalo mne, že jsou na nich různá čísla, ale na druhé straně byly různé symboly – na jednom korunovaný pták a na druhém helma s šikmo postaveným křížkem na vrcholu. Byl to rakouský dvojhlavý orel a uherská královská koruna. To je zřejmě jedna z mých nejstarších vzpomínek a dosud vše v duchu vidím zcela živě. Jinak se mé nejstarší vzpomínky týkají slečen Brandejských. Maminka mi vyprávěla, že jsem doma nechtěl jíst. Bylo to proto, že mně slečny nakrmily. Nakonec vyléčila maminka mé „nechutenství“ tak, že mi jídlo tajně donášela ke slečnám, protože v oněch válečných a poválečných letech nebylo vůbec snadné obstarat jídlo i pro takového „špunta“, jako jsem byl já. Pro mléko pro mne chodila mamincina sestra Gusta někam daleko do vesnice. Slečny Brandejské si dosud vybavuji jako stařenky, které se tyčily vysoko nade mne, stále chodily v šatech podle módy před 1. světovou válkou, se sukněmi až na zem a krejzlíky kolem krku. Slečna Klára byla stvořena z dobroty a laskavosti, její laskavý obličej si stále ještě dobře vybavuji. Slečna Máry na mě byla také hodná, ale připadala mi přísnější. Klára vykonávala zřejmě většinu domácích prací, Máry prodávala v krámku a myslím, že také šila. Žila s nimi ještě jejich mladší příbuzná, ale na tu se pamatuji málo. Byla zaměstnaná a doma bývala jen později k večeru. Živě se pamatuji, jak mne šokovalo, když jsem přijel jako dospívající student do Přelouče a viděl, jaké to jsou malé stařenky, mimochodem oblečené stále v šatech podle předválečné módy.

Kromě dědovy obytné místnosti a bytečku slečen Brandejských byl mým životním prostorem dvůr. V koutě u vchodu do dvora byla stará nepoužívaná studna. Ačkoliv byla pečlivě přikrytá, byl jsem před ní tak důrazně varován, že jsem ji obcházel velkým obloukem. Na dvoře obvykle stály vozy, které byly předmětem mých výzkumných podniků, s tím souvisí moje první zkušenost, kterou si pamatuji, ovšem pouze z vyprávění maminky a slečen. V batolecím věku jsem byl podle tehdejšího zvyku odíván do holčičích šatů. Dokumentují to fotografie, které jsem ovšem pečlivě ukryl do trezoru. Dív-

čí oblečení vedlo zřejmě slečny k myšlence, že bych mohl jít v bílých nebo růžových šatičkách v průvodu o svátku Božího těla jako družička. Bohužel stál právě na dvoře „žebříňák“, vůz určený na svážení obilí, po kterém se krásně lezlo. Při cestě dolů na zem jsem spadl, odřel se v obličeji a do odřenin i jinam jsem vetřel černou kolomaz. Co bylo dál, nevím, rozhodně jsem byl družičkou značně poškozenou. Rodiče a prarodiče vůbec podceňovali mou schopnost lézt. Z ulice na dvůr a do obytné části domu bylo možné vejít dveřmi ve vratech, jejichž dolní hrana byla umístěna dost vysoko. Rodina žila v bludném domnění, že vrátka jsou pro takového špunta, jakým jsem byl, nepřekročitelná. V tom se mýlili. Jednou v podvečer nechal někdo vrátka otevřená, mně se podařilo je překročit a připojit se k lidem pospíchajícím směrem k náměstí a dále směrem k nádraží. Cílem byl požár domu. Způsobil jsem tím mamince a rodině značnou starost. Kdo a za jak dlouho mě našel, nevím, ale celou atmosféru si dosud pamatuji. Ve stodole po obou stranách mlatu byl pažením oddělený prostor pro slámu. Nahoře pod střechou byl prostor, ke kterému byl přístup po žebříku. Přišel jsem na to, že vylézt po žebříku nahoru a skočit do slámy by mohlo být příjemné dobrodružství. Když se to dověděla rodina, velmi se zlobila. Ve slámě mohly být zapíchnuté vidle nebo jiný nebezpečný předmět. Přesto jsem ještě skočil, což se mi nevyplatilo. To, nač jsem dopadl, nebylo tvrdé a ostré, ale naopak měkké a mazlavé. Ke všemu to odporně zapáchalo. Kočička si tam vybudovala soukromou „toaletu“. To mě ze skákání do slámy vyléčilo lépe než všechny zákazy. O něco později jsem zažil příhodu, která mi i po více než 75 letech vyvolává mrazení v zádech, a to zejména když z vlaku vidím železniční závory, u kterých se odehrála. Mezi Labem a městem vede jedna z nejméně frekventovaných tratí, z Prahy do České Třebové. Naše letní procházky často vedly k Labi, a to přes závory. Jednou jsem byl u závor sám, pravděpodobně jsem se loudal. Závory byly zrovna stažené a jel nekonečně dlouhý nákladní vlak směrem k Pardubicím. Čekání mě nudilo a zdržovalo, a tak jakmile přešel poslední vagón, podlehl jsem netrpělivě závoři

a rychle přeběhl koleje. Pak už jsem jenom pocítil závan horkého vzduchu od lokomotivy rychlíku, který za mými zády přešel stokilometrovou rychlostí. Jako první mě napadlo, že to už nejsem já, že mě letící rychlík roztrhal na malé kousky a že prožívám už jiný život. Možná mě tato zkušenost naučila být opatrný při přechodu nebo přejezdu kolejí.

Přes nevalnou kocourkovskou pověst Přelouče na město rád vzpomínám. Na živé trhy, které se – pokud se dobře pamatuji – konaly ve čtvrtek, kdy na náměstí stály řady stánků, Poděbradova třída byla plná lidí a vozidel, většinou tažených koňmi. Vzpomínám si na řidiče, který opakovaně startoval svůj motocykl tak, že vedle něj běžel, a když naskočil motor, skočil do sedla. Často jsme chodívali do parku za záložnou, kde byla a dosud je zmíněná busta mého praprastrýce. Na místním hřbitově je hned u vchodu památník bratřanců Veverkových. Dodnes nevím, čím se liší ruchadlo od prostého háku, ale ani od pluhu, používaného za mých mladých let. Nedaleko vstupu na hřbitov je také náhrobek zmíněného praprastrýce Jana Dítěte, kterému dominuje krásný anděl. Stejně jako bustu ho zhotovil B. Schnirch. Podle rodinného podání mu při tvorbě anděla stála modelem jedna z mých pratet. Říkal jsem si, že se od té doby hodně změnila.

Nedaleko místa, kde stávala kasárna, zahýbá silnice do Pardubic doprava a ulice přímo pokračuje k nádraží. Chodili jsme tam často, ale přesto se pamatuji na dramatickou příhodu. Jednou jsme odjížděli, zřejmě již do Prahy, a maminka nás stále nabádala, ať si pospíšíme, abychom nezmeškali vlak. Maminka ctíla zásadu, že je lepší být na určeném místě o půl hodiny dříve, než o pět minut později (což jsem po ní zdědil). Toho dne jsme vyrazili včas. Ale běda. Když jsme přicházeli k nádraží, slyšeli jsme a viděli, že se blíží vlak směrem na Prahu. Zoufale jsme utíkali, až na nás výpravčí zavolal: „Mařenko, klidně si nastupte, já ho podržím.“ Byl to mamčin spolužák. Přesto nám nebylo jasné, proč vlak přijel tak brzo. Někdo ze spolucestujících nám to vysvětlil. Doběhli jsme vlak, který jede asi o hodinu dříve než ten, na který jsme měli namířeno.

K dědovi lhoteckému a jeho rodině jsme chodili často, ale jen na návštěvu, proto nemám mnoho vzpomínek. Ve Lhotě pod Přeloučí, jak zní úřední název vsi, bývala jedno- nebo dvojtříidka, podle toho, jak byl silný ročník. Děda pracoval jako pan řídící, pečoval o nemocnou babičku a kromě našeho otce, který byl nejstarší, měl ještě pět dalších dětí – celkem tři syny a tři dcery. Nejmladší, Bláža, byla jen o čtyři roky starší než já. Měl ještě syna z prvního manželství, ale jeho první žena při druhém porodu nebo krátce po něm zemřela a syn Jaroslav zůstal v Třebechovicích pod Orebem u prarodičů, po kterých zdědil statek. Na lhoteckou babičku se pamatují málo, byla v pokročilém stadiu plicní tuberkulózy a brzy po válce zemřela. Nedočkala se návratu svého druhého syna Bedřicha, který odešel na vojnu v roce 1912 a vrátil se jako legionář po roce 1920. Vyprávěl nám, že když za jáсотu Václavského náměstí pochodovali po návratu domů z Vladivostoku, tekly mu z očí slzy, protože se právě dověděl, že se ho maminka nedočkala. Její třetí syn Josef zahynul na pochodů smrti na konci války. Dcery se jmenovaly Jiřina, Adéla a Blažena.

Nakonec bych rád vzpomněl, co bylo na Přelouči snad nejlepší. Nejspíš to byly vycházky k Labi. Chodívali jsme cestou podél nabílené stěny, na níž obrovitý nápis hlásal: DOPORUČUJEME CHVOJKOVA NAPAJEDLA. Z vlaku je – nebo spíše byl – nápis tak nápadný, že si ho museli všimnout statisíce cestujících. Ne všem však byla tato informace užitečná. Přešli jsme zmíněné závory a vnořili se do polí. Procházeli jsme po pěšinách, převážně pšenicí a žitem, jejichž klasy se skláněly vysoko nad mou hlavou. Labe už bylo regulováno od maminciných školních let, ale v létě byly u břehu ostrůvky, kterým jsme říkali jesepty. Voda byla čistá a příležitostí k cachtání a hraní si ve vodě bylo víc než dost. Když byl s námi otec, šli jsme s ním proti proudu, kde byla hlubší voda, ve které si mohl zaplavat. Pomohl jsem mu hledat ploché oblázky, kterými házel „žabky“. Já jsem se o to také pokoušel, ale spíše jsem jen počítal, kolikrát se oblázek odrazil od hladiny. U Labe bylo krásně, navíc jsme tam bývali sami.